

SFÂNTUL IOAN GURĂ-DE-AUR
Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

OPERE XVI

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ
ΑΠΑΝΤΑ ΙΣΤ'

Omilii la sfântul Apostol și Evanghelist Ioan (IV)
Υπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην
τὸν Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν (Δ')

Traducere și note:

Sabin Preda, Adrian Tănăsescu,
Cristina-Costena Rogobete,
Cristian Chivu

Coordonator:
Cristian Chivu

EDITURA GÂNDUL APRINS
2024

Cuprins

<i>Notă asupra ediției</i>	5
OMILIA a LXV-a.....	7
OMILIA a LXVI-a.....	27
OMILIA a LXVII-a	47
OMILIA a LXVIII-a.....	65
OMILIA a LXIX-a.....	81
OMILIA a LXX-a	97
OMILIA a LXXI-a.....	115
OMILIA a LXXII-a.....	133
OMILIA a LXXIII-a	159
OMILIA a LXXIV-a.....	179
OMILIA a LXXV-a	195
OMILIA a LXXVI-a.....	225
OMILIA a LXXVII-a.....	243
OMILIA a LXXVIII-a	269
OMILIA a LXXIX-a	297
OMILIA a LXXX-a.....	325
OMILIA a LXXXI-a	345
OMILIA a LXXXII-a.....	363
OMILIA a LXXXIII-a.....	387
OMILIA a LXXXIV-a	421
OMILIA a LXXXV-a.....	441
OMILIA a LXXXVI-a	477
OMILIA a LXXXVII-a	501
OMILIA a LXXXVIII-a.....	525

ΟΜΙΛΙΑ ΞΕ'

Εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδὲν, οὐδὲ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν, ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ τὰ ἕξης.

α'. Ἐνεπάγησαν ἔθνη ἐν διαφθορᾷ ἣ ἐποίησαν· ἐν παγίδι ταύτῃ ἣ ἔκρουσαν, συνελήφθη ὁ ποῦς αὐτῶν. Τοῦτο ἐπὶ Ἰουδαίων γέγονεν. Αὐτοὶ μὲν γὰρ ἔλεγον ἀνελεῖν τὸν Ἰησοῦν, ἵνα μὴ ἔλθωσιν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἄρωςιν αὐτῶν καὶ τὸ ἔθνος καὶ τὴν πόλιν. Ἐπειδὴ δὲ ἀνεῖλον, ταῦτα ἔπαθον· καὶ ἄπερ ὡς διαφευξόμενοι ἔπραξαν, ταῦτα ἐπειδὴ ἔπραξαν, οὐ διέφυγον. Ἀλλ' ὁ μὲν ἀναιρεθεὶς, ἔστιν ἐν οὐρανοῖς· οἱ δὲ ἀνελόντες, τὴν γέενναν κληρονομοῦσι· καίτοι οὐ ταῦτα ἐσκέψαντο· ἀλλὰ τί; Ἐβούλοντο, φησὶν, ἀνελεῖν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Εἶπον γὰρ, ὅτι Ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν τὸ ἔθνος. Εἰς δὲ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν, ἀναισχυντότερος ὢν τῶν λοιπῶν· Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδὲν. Ἄπερ ἐκείνοι ἀμφέβαλλον, καὶ ἐν τάξει βουλῆς προετίθεισαν, (ἔλεγον γὰρ· Τί ποιοῦμεν;) τοῦτο οὗτος ἀναισχύντως καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, καὶ μετὰ ἰταμότητος ἀνεβόησε. Τί γὰρ φησιν; Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδὲν, οὐδὲ διαλογίζεσθε ὅτι συμφέρει, ἵνα εἷς ἄνθρωπος

¹ Psalmi 9, 15 (în LXX v. 16).

² Ioan 11, 53; mică diferență textuală față de textul bizantin.

ΟΜΙΛΙΑ a LXV-a

Ioan 11, 49 – 12, 8

Iar unul dintre ei, Caiafa, arhiereu fiind al aceluia an, a zis lor: Voi nu știți nimic, nici nu cugetați că vă este de folos ca un singur om să moară pentru popor..., și celelalte.

1. Prinsu-s-au neamurile în stricăciunea pe care au făcut-o; în cursa aceasta pe care au ascuns-o s-a prins piciorul lor¹. Aceasta s-a întâmplat cu iudeii. Că ei ziceau să Îl omoare pe Iisus ca să nu vină romanii să le nimicească și neamul, și cetatea, însă, pentru că L-au omorât, [chiar] acestea au pățimit; și cele pe care le-au făcut pentru a scăpa, de acestea, [tocmai] pentru că le-au făcut, n-au scăpat; și Cel ce a fost omorât este în cer, pe când ei, omorându-L, gheena o moștenesc; măcar că nu acestea au gândit. Dar ce? Voiau – zice – să-I ia viața din ziua aceea², fiindcă spuneau că vor veni romanii și ne vor nimici neamul. Iar unul dintre ei, Caiafa, arhiereu fiind al aceluia an, a zis, mai nerușinat fiind decât ceilalți: Voi nu știți nimic³. Lucrul de care aceia se îndoiau⁴ și pe care îl înfățișau ca pe un sfat⁵ (că ziceau: Ce vom face?⁶), el l-a strigat fără de rușine, și pe față, și cu obrăznicie. Că ce zice? Voi nu știți nimic, nici

³ Ioan 11, 49.

⁴ Dacă să-L omoare pe Hristos.

⁵ Ca pe ceva nesigur, supus deliberării.

⁶ Ioan 11, 47.

ἀποθάνη, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. Τοῦτο δὲ οὐκ εἶπεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ προειρητεύσεν ἀρχιερεῦς ὧν.

Ὅρα ἡ πόση τῆς ἀρχιερατικῆς ἐξουσίας ἡ δύναμις; Ἐπειδὴ γὰρ ὅλως ἠλίωτο τῆς ἀρχιερατικῆς, καίτοι ἀνάξιος ὧν τοῦ πράγματος, προειρητεύσεν, οὐκ εἰδὼς ἅπερ ἔλεγε· καὶ τῷ στόματι μόνον ἐκέχρητο ἡ χάρις, τῆς δὲ μιᾶς καρδίας οὐχ ἠψατο. Πολλοὶ γοῦν καὶ ἄλλοι τὰ μέλλοντα εἶπον, ἀνάξιοι ὄντες, ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὁ Φαραὼ, ὁ Βαλαάμ· καὶ πάντων ἡ αἰτία δῆλη. Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· Ὑμεῖς κάθησθε, ἔτι ὀκνηρότερον τῷ πράγματι προσέχετε, καὶ οὐκ ἴστε ἐνὸς ἀνδρὸς σωτηρίας ὑπὲρ τοῦ κοινῶ καταφρονησαί. Ὅρα πόση τοῦ Πνεύματος ἡ δύναμις· ἀπὸ διανοίας πονηρᾶς ἴσχυσε ῥήματα προενεγκεῖν προφητείας γέμοντα θαυμαστῆς. Τέκνα δὲ Θεοῦ τὰ ἔθνη καλεῖ ὁ εὐαγγελιστῆς, ἀπὸ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι· ὥσπερ οὖν καὶ αὐτὸς φησι· Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, καὶ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ μέλλοντος αὐτὰ καλῶν.

Τί δέ ἐστιν, Ἀρχιερεῦς ὧν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου; Μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο διέφθαρτο. Οὐκέτι γὰρ τὸν χρόνον ἅπαντα τῆς ζωῆς ἱεράτευον, ἀλλ' ἐνιαυτόν, ἐξ οὗ γεγόνασιν ὠνηταὶ αἱ ἀρχαί. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτω παρῆν ἔτι τὸ Πνεῦμα. Ἐπειδὴ δὲ τὰς χεῖρας ἦραν κατὰ τοῦ Χριστοῦ, τὸ τηρικαῦτα αὐτοὺς ἐγκατέλιπε, καὶ μετῆλθεν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους. Καὶ τοῦτο τὸ καταπέτασμα ἐδήλου σχιζόμενον, καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ φωνὴ ἡ λέγουσα· Ἴδου ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. Καὶ Ἰωσήπος δὲ μετὰ βραχὺν γενόμενος χρόνον, ἔφη τινὰς

¹ Ioan 11, 49-51.

² Ioan 10, 16.

nu cugetați că este de folos ca un singur om să moară, și să nu piară tot poporul'. Iar aceasta n-a zis-o de la el, ci a prorocit, arhiereu fiind¹.

Vezi cât de mare este puterea stăpânirii arhierești? Căci, deoarece fusese totuși învrednicit de arhierie cu toate că era nevrednic de aceasta, a prorocit, neștiind ce zicea; și doar de gură s-a folosit harul, iar de inima spurcată nu s-a atins. Și alții, de pildă, mulți, au mai spus cele ce aveau să fie nevrednici fiind: Nabucodonosor, Faraon, Valaam; și la toți pricina e vădită. Iar ceea ce zice de felul acesta este: 'Voi stați, încă pregetați în ce privește lucrul acesta, și nu știți, pentru obște, să nesocotiți viața unui singur om'. Privește cât de mare este puterea Duhului: [chiar și] din cuget viclean a putut aduce graiuri pline de minunată prorocie. 'Fii ai lui Dumnezeu' neamurile le numește evanghelistul, de la ceea ce avea să fie; cum și [Hristos] Însuși zice: *Am și alte oi*², și El tot de la ceea ce avea să fie numindu-le [așa].

'Și ce înseamnă: *Arhiereu fiind al anului aceluia?*' Dimpreună cu celelalte [așezăminte], și aceasta se stricase; căci, de când vredniciile³ ajunseseră să fie cumpărate, ei nu mai slujeau ca preoți toată vremea vieții, ci un singur an. Și totuși, chiar și așa, Duhul încă era la ei. Când însă și-au ridicat mâinile asupra lui Hristos, atunci i-a părăsit și s-a mutat la Apostoli. Iar aceasta catapeteasma a arătat-o, sfâșiindu-se, și glasul lui Hristos care zicea: *Iată, se lasă casa voastră pustie*⁴. Chiar și Iosif [Flaviu], care a fost acolo la scurtă vreme, zicea de

³ Sau: demnitățile, funcțiile de conducere.

⁴ Matei 23, 38; Luca 13, 35.

ἀγγέλους τοὺς ἔτι παραμένοντας, εἰ μὴ βουληθεῖεν ἐκεῖνοι μεταστῆναι, καταλιπεῖν αὐτούς. Ἔως μὲν γὰρ ὁ ἀμπελῶν εἰσθίηκει, πάντα ἐγίνετο· ἐπειδὴ δὲ τὸν κληρονόμον ἀπέκτειναν, οὐκ ἔτι, ἀλλ' ἀπώλοντο· καὶ καθάπερ ἱμάτιον λαμπρὸν ἀπὸ παιδὸς ἀχρήστου, τῶν Ἰουδαίων, λαβὼν ὁ Θεὸς, τοῖς εὐγνώμοσι δούλοις ἔδωκε τοῖς ἐξ ἔθνων, ἐκείνους ἐρήμιους ἀφείκει καὶ γυμνοὺς. Οὐ μικρὸν δὲ τοῦτο ἦν, τὸ καὶ τὸν ἐχθρὸν προφητεῦσαι ταῦτα. Τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισπάσασθαι ἠδύνατο. Κατὰ μὲν γὰρ τὴν αὐτοῦ προαίρεσιν, ἐναντίως ἐξέβη. Ἐπειδὴ γὰρ ἀπέθανε, διὰ τοῦτο τῆς μελλούσης κολάσεως ἀπηλλάγησαν οἱ πιστοί. Τί ἐστίν, ἵνα συναγάγη τοὺς ἐγγύς, καὶ τοὺς μακρὰν; Ἐν σῶμα ἐποίησεν. Ὁ ἐν Ῥώμῃ καθήμενος τοὺς Ἰνδοὺς μέλος εἶναι νομίζει ἑαυτοῦ. Τί ταύτης τῆς συναγωγῆς ἴσον; Καὶ πάντων κεφαλὴ ὁ Χριστός· Ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν. Καὶ μὴν πρότερον ἐζήτουν. Λέγει γὰρ· Διὰ τοῦτο ἐζήτουν οἱ Ἰουδαῖοι αὐτόν ἀποκτεῖναι· καὶ, Τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; Ἀλλὰ τότε μὲν ἐζήτουν, νῦν δὲ καὶ ἐκύρωσαν τὴν γνώμην, καὶ ὡς ἔργω τῷ πράγματι κέχρηται. Ἰησοῦς δὲ οὐκ ἔτι παρόρησιᾶ περιεπάτει ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Πάλιν ἀνθρωπίνως ἑαυτὸν σώζει, καὶ συνεχῶς τοῦτο ποιεῖ.

¹ *De bello Judaico* VI.5.31: „Iar la praznicul care se cheamă Cincizecime, noaptea, trecând preoții în lăcașul sfânt cel dinlăuntru (în curtea interioară a Templului – n.n.), precum le era obiceiul, pentru slujiri, mai întâi mișcare au zis că au simțit și zgomot de lovitură, iar după aceasta glas de mulțime: Să plecăm de aici!” (traducere proprie).

² *Ioan* 11, 56. Citare liberă. Vezi și *Efeseni* 2, 13 și 2, 17.

³ În sensul de comuniune care nu este îngrădită de factori pământești.

⁴ *Ioan* 11, 53.

⁵ *Ioan* 5, 18.

niște îngeri care încă rămăseseră [cu ei], doar-doar vor fi voit aceia să se schimbe, că i-au părăsit¹. Câtă vreme via se ținea, toate [cele de trebuință li] se făceau; dar, pentru că au omorât pe Moștenitorul, nu mai [este așa], ci pier; și ca de la un fiu netrebnic de la iudei luându-L Dumnezeu [pe Duhul] ca pe un veșmânt strălucitor, slugilor mulțumitoare L-a dat – celor dintre neamuri –, pe [iudeii] aceia pustii lăsându-i și goi. Și nu neînsemnat lucru era ca și cel vrăjmaș să prorocească acestea, că și pe ceilalți putea să îi tragă [astfel la Hristos]; că, dacă ar fi fost după voia lui [Caiafa], ar fi ieșit pe de-a-ndoa-selea. Căci, tocmai pentru că [Hristos] a murit au scăpat credincioșii de osânda ce va să fie. Ce înseamnă: *Ca să-i adune pe cei de aproape și pe cei de departe*?² [Înseamnă că] un singur trup i-a făcut. Cel ce șade în Roma pe cei din Indii îi socotește mădulare sieși. Ce poate fi deopotrivă acestei adunări³? Și cap al tuturor este Hristos. *Din ziua aceea s-au sfătuit iudeii să-L omoare*⁴. De bună seamă, și mai înainte căutau [aceasta], fiindcă zice: *Pentru aceasta căutau iudeii să-L omoare*⁵ și: *De ce căutați să Mă omorâți*?⁶ Atunci însă doar căutau, pe când acum au și pecetluit hotărârea și ca pe un fapt priveau lucrul [acesta]⁷. Și *Iisus nu mai umbla pe față prin Iudeea*⁸. Iarăși *Se izbăvește pe Sine omenește*⁹ – și aceasta mereu o face.

⁶ *Ioan* 7, 19.

⁷ Omorârea lui Hristos nu mai era pentru ei o simplă posibilitate, ci un fapt, singurul lucru ce rămânea de stabilit fiind modalitatea concretă a realizării ei.

⁸ *Ioan* 11, 54a. Citare liberă.

⁹ Adică nu recurgând la puterea dumnezeiască, ci găsind o soluție omenească.

β'. Τὴν δὲ αἰτίαν εἶπον, δι' ἣν πολλάκις ἀπήλθε καὶ ἀνεχώρησε. Καὶ νῦν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου διατρίβει ἐν Ἐφρατᾶ, καὶ ἐκεῖ ἔμενε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Πῶς οἶει θορυβεῖσθαι τοὺς μαθητὰς, ὁρῶντας αὐτὸν ἀνθρωπίνως σωζόμενον; Οὐδεὶς λοιπὸν ἠκολούθησε. Τῆς γὰρ ἐορτῆς οὐσῆς ἐγγὺς, πάντες ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα ἔτρεχον· αὐτοὶ δὲ, ὅτε πάντες ἔχαιρον καὶ ἐπανηγύριζον, τότε κρύπτονται, τότε ἐν κινδύνοις εἰσίν· ἀλλ' ὅμως παρέμενον. Καὶ γὰρ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, τοῦ Πάσχα ὄντος καὶ τῆς Σκηνοπηγίας, ἐκρύπτοντο· καὶ πάλιν μετὰ ταῦτα, τῆς ἐορτῆς οὐσῆς, τῷ φεύγειν καὶ τῷ κρύπτεσθαι μόνοι τῶν ἄλλων μετὰ τοῦ Διδασκάλου, τὴν εὐνοίαν ἐπιδεικνύμενοι. Ἐντεῦθεν φησιν ὁ Λουκᾶς αὐτὸν εἰρηκέναι, Ἐγὼ παρέμεινα ὑμῖν ἐν τοῖς πειρασμοῖς. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, δεικνὺς ὅτι παρὰ τῆς αὐτοῦ ῥοπῆς ἐνδυναμοῦνται.

Πολλοὶ δὲ ἐκ τῆς χώρας ἀνέβησαν ἀγνίσει ἑαυτοῦς. Καὶ ἔδωκαν παραγγελίας οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. Θαυμαστὸς ἀγνισμὸς, μετὰ μαιφόνου προαιρέσεως, μετὰ ἀνδροφόνου διανοίας, μετὰ ἡμαγμένων χειρῶν. Καὶ ἔλεγον· Δοκεῖτε ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ ἐν τῇ ἐορτῇ; Διὰ τοῦ Πάσχα ἐπεβούλευον, καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἐορτῆς ἐποιοῦντο καιρὸν σφαγῆς· τουτέστιν, Ἐνταῦθα αὐτὸν ἐμπεσεῖν δεῖ, τοῦ καιροῦ καλοῦντος αὐτόν. Ὡ τῆς ἀσεβείας! ὅτε πλειονοῦς ἔδει τῆς εὐλαβείας, καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις εἰλημμένους ἀφιέναι, τότε τὸν οὐδὲν ἠδικηκότα θηρεῦσαι ἐπιχειροῦσι. Καίτοι καὶ ἤδη τοῦτο ποιήσαντες,

¹ Cf. *Ioan* 11, 54b. În textul bizantin diέτριβε – „petrecea”.

² Ucenicii adică.

³ *Luca* 22, 28: „Și voi sînteți cei care ați rămas cu Mine în ispitele Mele”. În ediția ΕΠΕ textul este armonizat cu textul recept.

2. Iar pricina pentru care de multe ori a plecat și S-a depărtat am spus-o. Și acum petrece aproape de pustie, în Efrata, și acolo stătea cu ucenicii Săi¹. Îți dai seama cum s-au tulburat ucenicii văzându-L pe El mântuindu-Se [de primejdie] omenește? De acum nimeni nu a mai urmat [Lui], pentru că, fiind praznicul aproape, toți alergau la Ierusalim; pe când ei², când toți se bucurau și prăznuiau, ei atunci se ascund, atunci sînt în primejdie; dar totuși rămâneau lângă [El]. Că și în Galileea, când era Paștele și Sărbătoarea Corturilor, se ascundeau; și iarăși, după aceea, când a fost praznicul, numai ei dintre toți erau împreună cu Învățătorul, dovedindu-și dragostea prin faptul de a fugi și a se ascunde [împreună cu El]. De aici spune Luca cum că El a zis: *Eu am rămas cu voi în încercări*³. Și acestea le zicea arătând că de tăria Lui sînt împuterniciți.

Și mulți din ținut au suit [la Ierusalim] să se curățească; și arhieriei și fariseii au dat poruncă să îl prindă⁴. Minunată curățire: cu voie mînjită de omor, cu cuget ucigător de oameni, cu mâini pline de sânge! Și ziceau: *‘Vi se pare că nu va veni la praznic?’*⁵ Prin Paște unelteau⁶, și vremea de prăznuire vreme de junghiere o făceau; adică: *‘Lasă că nimerește El pe aici, că prilejul⁷ îl cheamă’*. Ce nelegiuire! Când trebuia mai multă evlavie și să îi ierte pe cei prinși pentru cele mai mari nelegiuiri, ei tocmai atunci se apucă să-L vâneze pe Cel ce n-a făcut nici o nedreptate; cu toate că, și aceasta făcând-o ei, nu numai că nimic nu au câștigat, ba și de răs s-au făcut. Pentru

⁴ *Ioan* 11, 55. 57.

⁵ *Ioan* 11, 56.

⁶ Folosind Paștele ca pe un pretext.

⁷ Adică perioada praznicului Paștelui.

οὐ μόνον οὐδὲν ὤνησαν, ἀλλὰ καὶ καταγέλαστοι γέγονασιν. Διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐμπίπτων διαφεύγει, καὶ βουλευομένους αὐτὸν ἀνελεῖν κατέχει καὶ ἀπορεῖν ποιεῖ, τῇ τῆς δυνάμεως ἀποδείξει κατανύξαι βουλόμενος· καὶ ἵνα ὅταν λάβωσιν αὐτὸν, μάθωσιν ὅτι οὐ τῆς οἰκειᾶς ἰσχύος ἦν, ἀλλὰ τῆς ἐκείνου συγχωρήσεως τὸ γινόμενον. Οὐδὲ γὰρ τότε ἰσχυσαν αὐτὸν συλλαβεῖν, καὶ ταῦτα πλησίον οὔσης τῆς Βηθανίας· καὶ ὅτε δὲ συνέλαβον, ἔρριψεν αὐτοὺς ὑπτίους.

Πρὸ ἕξ δὲ ἡμερῶν τοῦ Πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος· καὶ εἰσιῶτο παρ' αὐτοῖς, καὶ Μάρθα διακονεῖ, καὶ Λάζαρος ἐσθίει. Τοῦτο δὲ τῆς εἰλικρινοῦς ἀναστάσεως σημεῖον ἦν, τὸ μετὰ ἡμέρας πολλὰς καὶ ζῆν καὶ ἐσθίειν. Ὅθεν δῆλον, ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς τὸ ἄριστον ἦν· ἅτε γὰρ φίλοι καὶ φιλούμενοι, δέχονται τὸν Ἰησοῦν. Τινὲς δὲ φασιν ὅτι ἐν ἀλλοτρίᾳ οἰκίᾳ τοῦτο ἐγένετο. Ἡ δὲ Μαρία οὐ διηκόνει· μαθήτρια γὰρ ἦν. Πάλιν ἐνταῦθα αὕτη πνευματικώτερον. Οὐ διηκόνει γὰρ ὡς κεκλημένη, οὐδὲ κοινήν ποιεῖται τὴν ὑπηρεσίαν· ἀλλ' εἰς αὐτὸν μόνον περιόστησι τὴν τιμὴν· καὶ οὐχ ὡς ἀνθρώπῳ πρόσσεισιν, ἀλλ' ὡς Θεῷ. Τὸ γὰρ μύρον διὰ τοῦτο ἐξέχεε, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς ἀπέμαξεν, ἅτινα οὐκ ἦν ὑπόληψιν ἐχούσης περὶ αὐτοῦ τοιαύτην, οἷαν οἱ πολλοί. Ἀλλ' ἐπετίμησεν ὁ Ἰούδας, προσχήματι δῆθεν εὐλαβείας. Τί οὖν ὁ Χριστός; Ἔργον καλὸν ἐποίησεν εἰς τὸν ἐνταφιασμόν μου. Τί δῆποτε δὲ οὐκ ἤλεγξε τὸν μαθητὴν ἐπὶ τῆς γυναικὸς, οὐδὲ εἶπε τοῦτο ὅπερ ὁ εὐαγγελιστὴς εἶπεν, ὅτι διὰ τὴν οἰκειᾶν κλοπὴν

¹ Ioan 18, 6.

² Ioan 12, 1-2.

³ A Martei.

aceasta [Hristos] neîncetat, căzând în mâinile lor, scapă, și pe cei ce vor să-L omoare îi ține [neputincioși] și-i face a se nedumeri, prin dovedirea puterii voind a le străpunge [inima] și a îi face să priceapă, atunci când Îl vor prinde, că faptul nu ține de puterea lor, ci de îngăduința Lui. Căci nici atunci n-au putut să-L prindă, măcar că era aproape Betania; iar când L-au prins, i-a aruncat la pământ¹.

Și, cu șase zile înainte de Paște, a venit în Betania, unde era Lazăr; și era găzduit la ei, și Marta slujea, și Lazăr mânca². Iar aceasta era semn al nemincinoasei învieri [a lui Lazăr]: că după multe zile și era viu, și mânca. De aici e limpede că în casa acesteia³ era ospățul: căci ca iubitori [ai Lui] și iubiți [de El] Îl primesc pe Iisus. Unii însă spun că în altă casă s-a făcut aceasta. Iar Maria nu slujea, fiindcă ucenița era. Aici, aceasta [arată], iarăși, ceva mai duhovnicesc – căci ea, ca una ce e chemată, nu slujește⁴, nici obștească nu-și face slujirea, ci numai asupra Lui își îndreaptă cinstirea. Și nu ca de om se apropie, ci ca de Dumnezeu; că mirul din această pricină l-a vărsat, și cu părul capului a șters [picioarele lui Hristos]; ceea ce nu ar fi făcut dacă ar fi avut în privința Lui părere ca a celor mulți. Iuda însă a mustrat-o, din evlavie pasămite. Ce zice, dar, Hristos? *Bun lucru a făcut, spre îngroparea Mea*⁵. Dar oare de ce nu l-a mustrat pe ucenic în privința femeii, nici n-a spus ceea ce a spus evanghelistul, că din pricina hoției lui o certa [Iuda] pe femeie? Voia ca prin multa Sa îndelungă-răbdare

⁴ Adică invitată.

⁵ Cuvintele se găsesc în Evangheliile după Matei (26, 10, 12) și Marcu (14, 6, 8). La Ioan, Hristos vorbește doar cu Iuda și zice: Las-o! Pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat (Ioan 12, 7).

ἐπετίμα τῇ γυναικί; Τῇ πολλῇ μακροθυμίᾳ ἐντρέψαι αὐτὸν ἐβούλετο. Ὅτι γὰρ ἤδει ὅτι προδότης ἦν, ἄνωθεν αὐτὸν ἤλεγξε πολλάκις, εἰπών· Οὐ πάντες πιστεύουσι· καὶ, Εἷς ἐξ ὑμῶν διάβολός ἐστιν. Ἐδήλωσε μὲν οὖν, ὅτι οἶδεν αὐτὸν προδότην, οὐκ ἤλεγξε δὲ φανερώς, ἀλλὰ συνεχώρησεν, ἀνακαλέσασθαι αὐτὸν θέλων.

Πῶς οὖν ἄλλος φησὶν, ὅτι πάντες οἱ μαθηταὶ τοῦτο ἐφθέγγοντο; Καὶ πάντες, κἀκεῖνος· ἀλλ' οἱ λοιποὶ οὐ τῇ αὐτῇ προαιρέσει. Εἰ δέ τις ἐξετάζοι, τί δῆποτε κλέπτη ὄντι τὸ γλωσσόκομον ἐνεχείρισε τῶν πτωχῶν, καὶ οἰκονομεῖν ἐποίησε φιλάργυρον ὄντα; ἐκεῖνο ἂν εἴπομεν, ὅτι τὸν μὲν ἀπόρρητον λόγον ὁ Θεὸς οἶδεν· εἰ δέ τι χρὴ ἡμᾶς στοχαζομένους εἰπεῖν, ἵνα πᾶσαν ἐκκόψῃ πρόφρασιν. Οὐ γὰρ εἶχεν εἰπεῖν, ὅτι διὰ χρημάτων ἔρωτα τοῦτο ἐποίησε (καὶ γὰρ ἱκανὴν εἶχεν ἐκ τοῦ γλωσσοκόμου τῆς ἐπιθυμίας τὴν παραμυθίαν)· ἀλλὰ διὰ πονηρίαν πολλήν, ἣν ἐβούλετο κατέχειν ὁ Χριστὸς, πολλῇ συγκαταβάσει πρὸς αὐτὸν κεχρημένος. Διὸ οὐδὲ ἐνεκάλει αὐτῷ κλέπτοντι, καίτοι γε εἰδῶς, ἐμφράττων τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν, καὶ πᾶσαν ἐξαίρων ἀπολογίαν.

Ἄφετε αὐτὴν, φησὶν· εἰς γὰρ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τοῦτο ἐποίησε. Πάλιν τὸν προδότην ἀνέμνησεν, ἐνταφιασμὸν εἰπών. Ἀλλ' οὐ καθικνεῖται αὐτοῦ ὁ ἔλεγχος, οὐδὲ μαλάσσει τὸ ῥῆμα, καίτοι ἱκανὸν αὐτὸν εἰς οἶκτον ἐμβαλεῖν· ὥσανεὶ ἔλεγεν· Ἐπαχθῆς εἰμι καὶ φορτικός· ἀλλὰ ἀνάμεινον μικρὸν, καὶ ἀπελεύσομαι. Καὶ γὰρ τοῦτο κατεσκευάζεν ἐν τῷ λέγειν· Ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων τὸν θηριώδη καὶ μαινόμενον ἐπέκαμψε, καίτοι γε καὶ τούτων πολλῶ πλείονα καὶ

¹ Cf. *Ioan* 6, 64.

² *Ioan* 6, 64.

să îl întoarcă; că, vânzător știindu-l, dintru început l-a muștrădat adeseori, zicând: „Nu toți cred”¹ și: *Unul dintre voi diavol este*². Le-a arătat, așadar, că îl știa pe el de vânzător, dar nu l-a muștrădat pe față, ci l-a îngăduț, vrând a-l face să-și vină în fire.

‘Cum, dar, altul [dintre evangheliști]³ zice că toți ucenicii lui au spus aceasta?’ Și toți, și acela; numai că ceilalți nu [au făcut-o] cu același cuget. Și, de-ar întreba cineva de ce oare i-a încredințat punga pentru săraci și l-a făcut iconom când acela era iubitor de bani, îi vom spune că pricina negrăită [doar] Dumnezeu o știe; iar dacă trebuie să spunem ceva și noi după mintea noastră, [vom răspunde]: pentru a înlătura orice pricină de dezvinovățire. Căci [Iuda] n-avea cum să spună că din pricina iubirii de bani a făcut aceasta (fiindcă de la punga de bani mângâiere poftii avea destulă); ci [a făcut-o] pentru multa viclenie, pe care Hristos voia să i-o țină în frâu, mult pogorământ întrebuintând față de el. Din această pricină nici nu-l învinuia atunci când fura – măcar că știa! –, punând frâu poftii viclene și dând la o parte orice dezvinovățire.

Lăsați-o pe ea – zice – că pentru ziua îngropării Mele a făcut aceasta⁴. Zicând ‘îngropare’, iarăși a pomenit de vânzătorul. Muștrarea însă nu-l atinge, spusa nu-l înmoaie, măcar că era îndestulătoare ca să-l tragă spre jale. Ca și cum [i-l] ar fi zis: ‘Supărător sînt și împovărat; dar mai așteaptă puțin și Mă voi duce’, că tocmai aceasta voia să zică prin spusa: Dar pe Mine nu Mă aveți totdeauna⁵. Însă nimic din acestea nu l-a plecat pe

³ V. *Matei* 26, 8 și *Marcu* 14, 8.

⁴ *Ioan* 12, 7.

⁵ *Ioan* 12, 8.

εἶπε καὶ ἐποίησε, καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔνιψε κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα, καὶ τραπέζης αὐτῷ μετέδωκε καὶ ἁλῶν· ὁ καὶ τὰς ληστροκὰς οἶδε κατέχειν ψυχὰς (καὶ ῥήματα ἕτερα ἐφθέγγετο, ἱκανὰ καὶ λίθον μαλάξαι)· καὶ ταῦτα οὐ πρὸ πολλοῦ τοῦ χρόνου, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἵνα μηδὲ ὁ χρόνος εἰς λήθην ἐμβάλῃ. Ἀλλὰ πρὸς ἅπαντα ἔσται.

γ'. Δεινὸν γὰρ ἡ φιλαργυρία, δεινόν· καὶ ὀφθαλμοὺς καὶ ὤτα πηροῖ, καὶ θηρίου χαλεπωτέρους ποιεῖ, οὐ συνειδὸς, οὐ φιλίαν, οὐ κοινωνίαν, οὐ τὴν τῆς οἰκειᾶς ψυχῆς σωτηρίαν ἐννοῖσαι συγχωροῦσα, ἀλλὰ καθάπαξ πάντων ἀποστήσασα, δούλους αὐτῆς ποιεῖ τοὺς ἀλόντας, καθάπερ τις τυραννὶς χαλεπῆ. Καὶ τὸ δεινὸν τῆς οὕτω πικρᾶς δουλείας, ὅτι καὶ χάριν αὐτοῖς ἔχειν ἀναπείθει· καὶ ὅσῳ περ ἂν αὐτῇ μάλλον δουλεύσωσι, τοσοῦτω τὰ τῆς ἡδονῆς αὐξεται. Καὶ ταύτη μάλιστα ἀνίατον τὸ νόσημα γίνεται, ταύτη δυσάλωτον τὸ θηρίον. Τοῦτο τὸν Γιεζῆ λεπρὸν ἀντὶ μαθητοῦ καὶ προφήτου πεποίηκε· τοῦτο τοὺς περὶ Ἀνανίαν ἀπώλεσε· τοῦτο τὸν Ἰούδαν προδότην εἰργάσατο· τοῦτο τοὺς Ἰουδαίων ἄρχοντας διέφθειρε, λαμβάνοντας δῶρα καὶ κοινωνοὺς κλεπτῶν γενομένους. Τοῦτο μυρῖους πολέμους εἰσήγαγεν· αἱμάτων μὲν τὰς ὁδοὺς, θρῆνων δὲ καὶ οἰμωγῶν τὰς πόλεις πληρῶσαν. Τοῦτο καὶ δειπνα ἐποίησε γενέσθαι ἀκάθαρτα καὶ τραπέζας ἐναγεῖς, καὶ ἐδέσματα παρανομίας ἐνέπλησε. Διὰ τοῦτο αὐτὸ εἰδωλολατρείαν ἐκάλεσεν ὁ Παῦλος. Ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐφόβησε. Διατί δὲ εἰδωλολατρείαν φησίν; Ἐχουσι πολλοὶ χρήματα, καὶ χρήσασθαι αὐτοῖς

¹ V. *II Împărăți* 4-5.

² V. *Fapte* 5, 1-11.

³ *Coloseni* 3, 5.

⁴ Lit. „îi afierosesc, îi consacra”. Verbul are nuanță religioasă, de punere deoparte pentru zeu.

cel sălbatic și ieșit din minți, cu toate că mult mai multe decât acestea a spus [Hristos] și a și făcut: și picioarele i le-a spălat în noaptea aceea, și din masă i-a făcut parte și din sare, care lucru și sufletele tâlhărești obișnuiește a le potoli (și alte spuse a grăit, în stare și pietrele să le înmoaie). Și acestea [le-a făcut] nu cu mult timp înainte, ci chiar în ziua aceea, pentru ca nici timpul să nu-l tragă cumva spre uitare. El însă a rămas neclintit la toate.

3. Căci cumplit lucru este iubirea de arginți, cumplit: și ochii, și urechile le betejește, și mai cumpliți decât fiara [ne] face, neîngăduindu-ne a gândi nici la cuget, nici la prietenie, nici la părtășie, nici la mântuirea propriului suflet, ci deodată, de toate depărtându-i, robii ai săi îi face pe cei prinși, ca o tirană cumplită. Iar grozăvia unei așa de amare robii este că îi înduplecă să fie și mulțumitori [față de ea]; și, cu cât mai mult îi slujesc ei ca robii, cu atât mai mult crește plăcerea. În primul rând prin asta de nevindecat se face boala, prin aceasta ajunge fiara greu de stăpânit. Aceasta l-a făcut pe Ghiezi lepros în loc de ucenic și de proroc¹; aceasta pe Anania și câți ca el i-a dus la pierzare²; aceasta pe Iuda vânzător l-a lucrat; aceasta a stricat pe căpeteniile iudeilor, care au luat daruri și părtași furilor s-au făcut; aceasta nenumărate războaie a iscat, drumurile le-a umplut de sânge, iar cetățile de plânsete și de vaiere; aceasta și ospețe a făcut să fie necurate, și mese pângărite [cu omoruri], și mâncăruri a umplut cu fărădelege. Din această pricină închinare la idoli a numit-o Pavel³. Dar nici așa nu a stârnit frica [de ea]. Și de ce zice [Pavel] închinare la idoli?'. [Pentru că] mulți au bani, dar nu îndrăznesc să-i folosească, ci îi pun deoparte⁴, din